

الزامات استفاده

بهینه از ظرفیت گاز



عاطفه خسروی
مدیر مسئول

ایران یکی از بزرگ‌ترین دارندگان ذخایر گاز طبیعی در جهان است و جایگاه مهمی در بازار جهانی انرژی دارد. براساس آمارهای بین‌المللی، ایران پس از روسیه دومین کشور دارنده بزرگ‌ترین ذخایر اثبات‌شده گاز طبیعی در جهان است. این ذخایر عمدتاً در جنوب کشور، به‌ویژه در میدان گازی پارس جنوبی که مشترک با قطر است، متمرکز شده‌اند. باوجود این ذخایر عظیم، ایران تاکنون به دلایل مختلفی از جمله تحریم‌های بین‌المللی، محدودیت‌های سرمایه‌گذاری خارجی و کمبود فناوری پیشرفته، نتوانسته به‌اندازه ظرفیت واقعی خود در بازار جهانی گاز نقش‌آفرینی کند. صادرات گاز ایران بیشتر به کشورهای همسایه مانند ترکیه، عراق و ارمنستان محدود شده و هنوز نتوانسته است به بازارهای بزرگ‌تری مانند اروپا یا شرق آسیا دسترسی گسترده پیدا کند.

مجموع عوامل یادشده، باعث شده در یک دهه گذشته با شروع فصل سرد، بخش‌های مختلف با محدودیت‌های گازی مواجه شوند که مشکلات بسیاری به‌ویژه برای صنایع و بخش تولید ایجاد کرده است. دامنه آثار محدودیت گازی تنها به مشکلات تولید در صنایع ختم نشده و در ادامه این زنجیره، بخش بازار و مصرف‌کننده نهایی نیز با مشکلات جدی مواجه شده‌اند.

کاهش یا قطع گاز در این صنایع نه‌تنها باعث توقف تولید، بلکه موجب افزایش هزینه‌های جانبی مانند مصرف سوخت‌های جایگزین، کاهش راندمان ماشین‌آلات و در برخی موارد، آسیب به تجهیزات شده؛ این اختلال‌ها، در کنار افزایش هزینه‌های تولید، توان رقابتی صنایع ایرانی در بازارهای داخلی و خارجی را با کاهش قابل‌توجهی مواجه کرده است.

از سوی دیگر، نرخ تمام‌شده کالا منجر به افزایش نرخ تورم شده است و در نهایت آسیب این فرآیند به حلقه آخر این زنجیره یعنی مصرف‌کننده می‌رسد.

به‌ویژه در شرایط تحریم و محدودیت واردات، کاهش تولید داخلی یک تهدید جدی برای ثبات اقتصادی کشور به‌شمار می‌رود.

محدودیت در تامین انرژی علاوه بر تاثیر مستقیم بر تولید و بازار، باعث بی‌اعتمادی سرمایه‌گذاران به ثبات زیرساخت‌های تامین انرژی کشور می‌شوند. در این شرایط وقتی سرمایه‌گذار نمی‌تواند اطمینان داشته باشد که انرژی موردنیازش به‌طورمستمر و پایدار تامین خواهد شد، تمایلی به سرمایه‌گذاری در صنایع پرمصرف نخواهد داشت. در نتیجه، رشد صنعتی کشور کند شده و فرصت‌های شغلی و توسعه اقتصادی نیز تحت‌تاثیر قرار می‌گیرند.

این مشکلات درحالی است که همچنان طبق آمار بیش از ۷۰ درصد انرژی مصرفی کشور از گاز طبیعی تامین می‌شود که نشان‌دهنده وابستگی شدید ایران به این منبع انرژی است، همچنین طبق همین آمارهای رسمی، حدود ۳۰ تا ۳۵ درصد از گاز طبیعی تولیدشده در کشور توسط بخش‌های صنعتی استفاده می‌شود. این مصرف گسترده، به‌ویژه در صنایعی مانند پتروشیمی، فولاد، سیمان، آلومینیوم و نیروگاه‌ها، قابل‌مشاهده است. استفاده از گاز طبیعی در این صنایع، به‌دلیل نرخ پایین داخلی و دسترسی گسترده، هم اقتصادی و هم فنی توجیه‌پذیر است.

درباره صنایع پتروشیمی، شرایط جدی‌تر است. صنایع پتروشیمی بزرگ‌ترین مصرف‌کننده گاز در میان بخش‌های صنعتی هستند و گاز طبیعی در این بخش نه‌تنها به‌عنوان سوخت، بلکه به‌عنوان خوراک اصلی برای تولید مواد شیمیایی و محصولات پلیمری مورداستفاده قرار می‌گیرد. این موضوع نقش گاز طبیعی در زنجیره ارزش صنعت پتروشیمی ایران را بسیار کلیدی کرده است.

پس از صنایع پتروشیمی، صنایع فولاد و سیمان نیز حجم بالایی از گاز را برای فرآیندهای حرارتی و ذوب فلزات مصرف می‌کنند و هرگونه اختلال در تامین سوخت این صنایع، با ایجاد اختلال در زنجیره تامین و توزیع کالا مشکلات جدی برای بازار و مصرف‌کننده ایجاد می‌کند.

به‌عبارت دیگر، وقتی تولید مواد اولیه مانند فولاد، سیمان یا محصولات پتروشیمی با مشکل مواجه شود، صنایع پایین‌دستی نیز دچار وقفه می‌شوند. این موضوع نیز مستقیم با اثرگذاری بر بازار، تاثیر مستقیم بر تامین نیاز حلقه آخر زنجیره تولید تا مصرف یعنی مصرف‌کننده نهایی خواهد داشت.

برای جلوگیری از ادامه این آسیب‌ها، لازم است برنامه‌ریزی بلندمدت و موثری برای مدیریت مصرف گاز، بهینه‌سازی مصرف انرژی در صنایع، توسعه زیرساخت‌ها و استفاده از سوخت‌های جایگزین در مواقع بحران در دستور کار قرار گیرد. در همین حال با رفع موانع بین‌المللی و افزایش جذب سرمایه‌گذاری، ایران می‌تواند به یکی از بازیگران اصلی در بازار جهانی گاز تبدیل شود.

بدون شک استفاده بهینه از این ظرفیت نه‌تنها از نظر اقتصادی، بلکه از نظر ژئوپلتیکی نیز موقعیت ایران را در منطقه تقویت خواهد کرد و قدرت چانه‌زنی ایران در صادرات گاز به کشورهای همسایه را بالا خواهد برد. از سوی دیگر، با تامین گاز مصرفی داخل، گام موثری در حمایت از صنایع برداشته است و منجر به رونق تولید و کاهش زیان اقتصادی صنایع می‌شود.

باتوجه به موارد یادشده، می‌توان گفت کلید حل این بحران استفاده از ظرفیت‌های گازی ایران است که نیازمند بهسازی و ایجاد زیرساخت‌های تولید و توزیع است. این مهم نیز محقق نمی‌شود، مگر با جذب سرمایه و اعتمادسازی برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی.

تعامل با جامعه جهانی و برقراری روابط سیاسی حسنه با تمام کشورهای جهان به‌ویژه همسایگان، مهم‌ترین قطعه این پازل تولید بود که در نهایت می‌تواند کشور را در مسیر توسعه اقتصادی و اقتصاد پایدار قرار دهد.

هنوز جای پای تاثیر قطع برق بر صنایع خشک نشده که نگرانی‌ها بابت اعمال محدودیت‌های گازی شروع شده است، هرچند برخی مسئولان تاکید دارند امسال صنایع مانند سال‌های گذشته، محدودیت همزمان برق و گاز را تجربه نخواهند کرد؛ اظهاراتی که نتوانسته‌اند نگرانی تولیدکنندگان و صنایع را برطرف کنند.

ایران دارای یکی از بزرگ‌ترین ذخایر گاز طبیعی جهان است و بااین‌همه سال‌هاست که با محدودیت‌ها و چالش‌های متعددی در زمینه تامین، توزیع و مصرف گاز روبه‌روست. یکی از اصلی‌ترین این محدودیت‌ها، افزایش شدید مصرف داخلی در سال‌های اخیر است. مصرف روزانه گاز در ایران به‌ویژه در فصول سرد سال به‌حدی بالا می‌رود که گاهی از ظرفیت تولید عبور می‌کند و برای مقابله با کمبود گاز با افت فشار یا قطعی گاز مواجه می‌شویم؛ راهکاری که در سال‌های اخیر مشکلات جدی برای تولید و بخش‌های صنعتی ایجاد کرده است.

رضا پدیدار – نایب رئیس فدراسیون صنعت نفت ایران: حوزه انرژی یکی از مهم‌ترین عوامل ضروری در توسعه اقتصادی جوامع محسوب شده و نقش ویژه‌ای در رشد اقتصادی، رفاه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی و امنیت کشورها ایفا می‌کند. به این ترتیب، اتخاذ تصمیم در راستای سیاست قیمت‌گذاری نفت، تولید و انتقال انرژی و به‌ویژه سرمایه‌گذاری در این بخش، از چالش‌های اساسی و مهم پیش‌روی کشورها به‌شمار می‌رود. با این رویکرد و

باتوجه به اینکه مقوله انرژی برای کشورهای پیشرفته، نقش موتور محرکه اقتصاد و تولید ملی را داشته و تضمین‌کننده منافع و امنیت ملی آنهاست، برای ایران نیز چگونگی ساماندهی سیاست‌های بخش انرژی، نقش کلیدی در فرآیند تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی داشته است. از این‌رو، ضرورت تدقیق در برنامه‌ریزی‌های هدفمند در دوره‌های میان‌مدت و بلندمدت در حوزه نفت و گاز و پس از آن در حوزه سایر انرژی‌ها از جمله انرژی‌های تجدیدپذیر، بیش از پیش نمایان است. به این منظور، در این گزارش به بررسی عملکرد کنونی و چشم‌انداز بازار انرژی در ایران و جهان و به بیان نقاط ضعف و فرصت‌های پیش‌روی بخش انرژی در ایران پرداخته خواهد شد. لازم به بیان این مطلب مهم است که ایران دارای ذخایر عمده‌ای از منابع انرژی به‌ویژه نفت و گاز بوده و در این زمینه یکی از غنی‌ترین کشورها محسوب می‌شود. از همین‌رو ارزیابی وضعیت بازار جهانی انرژی، عوامل تاثیرگذار و همچنین مطالعه چشم‌اندازهای آتی به‌منظور سیاست‌گذاری‌های مناسبت‌ر، حائزاهمیت است. طی سال‌های اخیر و باتوجه به عوامل زیست‌محیطی و مبحث کارآیی انرژی، جایگزینی انرژی‌های اولیه نفت و گاز بسیار جدی دنبال شده و تقاضای انرژی در کشورهای توسعه‌یافته به‌سمت استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر سوق پیدا کرده است، اما همان‌گونه که یادآوری شد؛ همچنان نیاز انرژی نفت و گاز نقش اصلی در بخش انرژی را در سال آینده و نیز سال‌های آتی ایفا می‌کند و توجه به نقش حیاتی این بازیگر در عرصه اقتصاد و سیاست، آگاهی از تحولات متغیرهای مهم و اثرگذار آن برای کمک به پیشبرد اهداف استراتژیک جوامع، ضروری است. اما قبل از ورود به بحث وضعیت انرژی ایران، لازم است چشم‌انداز انرژی در جهان را موردمطالعه قرار داده و سپس موقعیت خردمان را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهیم. در این رابطه تحولات بازارهای جهانی انرژی با رشد جمعیت جهانی و تولید ناخالص داخلی کشورها ارتباط مستقیم دارد. باتوجه به اهمیت جمعیت در شکل‌گیری آینده بازار انرژی، برآوردها حاکی از آن است که جمعیت جهانی تا سال ۲۰۴۰ به ۹.۲ میلیارد نفر افزایش خواهد یافت که در این میان، جمعیت افراد مسن در جهان نیز رو به فزونی بوده و جمعیت افراد در سن کار با کاهش ۳ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۶ به ۶۳ درصد در سال ۲۰۴۰ خواهد رسید. همچنین رشد اقتصاد جهانی تا سال ۲۰۴۰ به‌طورمیانگین سالانه ۳.۴ درصد افزایش خواهد داشت. از سوی دیگر، نظر به اینکه بازارهای جهانی متأثر از عوامل متعددی همچون عرضه و تقاضای انرژی هستند، بررسی نهادهای بین‌المللی بیان می‌دارند که کل تقاضای انرژی اولیه از ۳۶۵میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۵ با افزایش

انرژی؛ بحرانی برای تمام فصول

هرچند عوامل دیگری نیز در افت این فشار دخیل هستند مانند فرسودگی زیرساخت‌ها و شبکه توزیع گاز؛ به‌طوری‌که در بسیاری از مناطق، خطوط انتقال و ایستگاه‌های تقویت فشار به نوسازی و سرمایه‌گذاری نیاز دارند. عدم‌توسعه همزمان زیرساخت با رشد مصرف، به مشکلاتی در انتقال گاز از مراکز تولید به مناطق مصرف‌کننده منجر شده است و این موضوع به‌ویژه در مناطق شمالی و سردسیر کشور که فاصله زیادی با میادین گازی جنوب دارند، بیشتر احساس می‌شود.

از سوی دیگر، تحریم‌های بین‌المللی نیز مانع بزرگی در مسیر توسعه صنعت گاز ایران بوده‌اند.

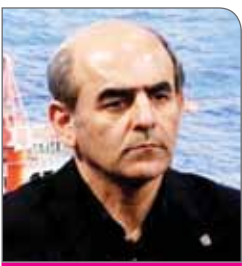
این تحریم‌ها موجب کاهش سرمایه‌گذاری خارجی، محدودیت در دسترسی به فناوری‌های نوین و تاخیر در اجرای پروژه‌های توسعه‌ای مانند فازهای جدید پارس جنوبی یا احداث خطوط انتقال مدرن شده‌اند. این عوامل در مجموع توان کشور را برای افزایش تولید و

گذری بر آینده انرژی در ایران

۹۱میلیون بشکه در روز و با نرخ رشد سالانه ۱.۲ درصدی به ۳۶۵ میلیون بشکه نفت در روز در سال ۲۰۴۰ خواهد رسید. این مسئله موید نیاز به تامین انرژی در کشورها بوده و حاکی از ایجاد فضای رقابتی شدید در عرضه و تقاضای جهانی است. در این بین تقریباً ۹۵ درصد از این افزایش، مربوط به کشورهای در حال توسعه از جمله چین و هند است. ذکر این نکته ضروری است که در میان انواع سوخت‌ها، تقاضای انرژی‌های تجدیدپذیر از سال ۲۰۲۰ تا انتهای دوره

مورد بررسی، به‌شدت افزایش خواهد یافت که این امر به‌دلیل سیاست‌های حمایتی دولتها و نیز بهبود تکنولوژی و در نتیجه کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری در این حوزه است. اما نفت به‌عنوان مهم‌ترین منبع سوخت فسیلی در جهان، همچنان بیشترین سهم را در ترکیب انرژی جهانی خواهد داشت. لازم به توضیح است که براساس برآوردهای انجام‌شده، عرضه جهانی نفت تا سال ۲۰۴۰ به ۱۱۱.۹ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت و تقاضا برای نفت خام اوپک در میان مدت کاهش یافته،اما در بلندمدت عملکرد آن بهبود می‌یابد. همچنین

بررسی‌ها بیانگر آن است که صادرات جهانی نفت پس از سال ۲۰۲۵ به‌تدریج به‌میزان کمتر از ۴۳میلیون بشکه در روز افزایش خواهد داشت که به‌دلیل تقاضای آسیا، قفقازسیه و افزایش صادرات از خاورمیانه است. البته منطقه روسیه و نیز دریای خزر در افزایش صادرات نفت جهانی کمک خواهند کرد. ضمناً از جمله مهم‌ترین بخش‌ها در آینده حوزه انرژی، سرمایه‌گذاری در صنعت نفت است که پیش‌بینی می‌شود سرمایه‌گذاری‌های جهانی بالادستی نفت موردنیاز در طول دوره زمانی ۲۰۲۰-۲۰۴۰ در حدود ۸.۳ تریلیون دلار افزایش یابد که بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها از سوی کشورهای غیرعضووپک خواهد بود. همچنین یکی دیگر از مهم‌ترین اجزای بازار نفت، نرخ نفت است که نوسانات آن در بازار می‌تواند اثرات پیش‌برنده یا مخربی در اقتصاد کشورها در پی داشته باشد. ضمناً از منظر تقاضا، عواملی رشد اقتصادی جهانی، نرخ برابری پول ملی، درجه توسعه‌یافتگی اقتصاد، انرژی‌های جایگزین از منظر عواملی همچون ظرفیت تولید نفت خام، گستردگی اکتشافات، تمرکز ذخایر نفتی و هزینه تولید بر نرخ جهانی نفت اثرگذار هستند. اما برآوردهای انجام‌شده برای نرخ نفت در سال‌های آتی همواره با عدم‌اطمینان مواجه بوده و به‌دلیل تاثیر عوامل مختلف اقتصادی و سیاسی بر این متغیر مهم بازار انرژی، پیش‌بینی آن در بلندمدت بسیار دشوار است. همان‌گونه که در مباحث قبلی بدان اشاره شده است، ایران چهارمین کشور بزرگ دنیا به‌لحاظ دسترسی به ذخایر اثبات‌شده نفت و دومین کشور بزرگ دنیا از لحاظ دارا بودن ذخایر اثبات‌شده گاز طبیعی است. همچنین باتوجه به موقعیت ژئوپلتیکی آن در منطقه و ظرفیت‌های صادرات نفت، گاز و فرآورده‌های پالایشگاهی از فرصت‌های جغرافیایی و استراتژیک مناسب برخوردار است. از همین‌رو انتظار می‌رود گسترش استفاده از تکنیک‌های بهبود و ارتقایافته و بازیافت نفت و در صورت رفع موانع بین‌المللی بتواند به نحو قابل‌توجهی تولید انواع انرژی را افزایش دهد. براساس گزارش‌های اشاره‌شده، برآورد تولید نفت ایران از سال ۲۰۲۵ تا سال ۲۰۲۷ با میانگین رشد ۱.۱ درصدی

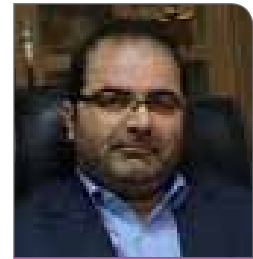


امسال صنایع محدودیت همزمان برق و گاز ندارند

شجاعی گفت: باوجود این، در حوزه گاز احتمال می‌رود شرایط مشابه سال گذشته و محدودیت‌هایی برای صنایع تکرار شود. ایران طی سال‌های اخیر با ناترازی پایدار میان تولید و مصرف گاز طبیعی مواجه بوده است. طبق آمار رسمی شرکت ملی گاز، در فصل زمستان مصرف روزانه بخش خانگی از مرز ۶۰۰ میلیون مترمکعب فراتر می‌رود؛ در حالی که تولید گاز کشور در بهترین شرایط حدود ۸۵۰ میلیون مترمکعب در روز است.

این ناترازی سبب می‌شود دولت برای جلوگیری از افت فشار شبکه خانگی، ناگزیر به قطع یا محدودسازی مصرف صنایع بزرگ انرژی‌بر چون فولاد، پتروشیمی و سیمان شود.

در زمستان ۱۴۰۲، برخی واحدهای بزرگ صنعتی کشور با کاهش تا



معاون وزیر صمت گفت: باوجود احتمال تکرار محدودیت گاز برای صنایع در زمستان پیش‌رو، بحران یا خاموشی برق صنایع همانند سال گذشته پیش‌بینی نمی‌شود. سعید شجاعی، معاون برنامه‌ریزی، نوآوری و هوشمندسازی وزارت صمت در گفت‌وگو با مهر درباره وضعیت تامین گاز صنایع در زمستان گفت: پیش‌بینی دقیق در شرایط فعلی امکان‌پذیر نیست، اما به‌نظر می‌رسد همانند سال گذشته با برخی محدودیت‌ها مواجه باشیم.

وی افزود: با این حال، سطح بحران سال گذشته که محدودیت گاز همزمان با محدودیت برق نیز همراه بود، امسال با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده و ذخایر سوختی موجود در نیروگاه‌ها، احتمالاً تکرار نخواهد شد.

۸۰میلیارد دلار هدررفت سالانه انرژی در ایران

میلیون بشکه نفت خام، اگر به گاز طبیعی تبدیل شود، برابر با ۲۰۰ میلیون مترمکعب گاز خواهد بود؛ یعنی معادل تولید ۸-فاز گازی پارس جنوبی که باید تا پایان برنامه هفتم به تولید بازگردد.

رجبی بااشاره به ضرورت تغییر نگاه در صنعت نفت و گاز گفت: به‌جای تمرکز صرف بر افزایش تولید، باید مدیریت مصرف را از مبدا تا مقصد اولویت بدهیم.

وی ضمن اشاره به آمار مصرف گاز مرتبط با مرغداری‌ها اظهار کرد: تعداد بخش‌گران گاز این بخش ۲۱ هزار واحد با ۵۸ هزار سالن است که ۳۳ درصد آن‌ها در مازندران، گیلان و گلستان و در انتهای خطوط انتقال قرار دارند. مصرف سالانه آنها ۲.۴ میلیارد مترمکعب برآورد می‌شود. مرغ به دمای ۴۲درجه نیاز دارد و برای تهیه هوا، اغلب درهای سالن را باز می‌کنند که هم موجب هدررفت گاز و هم افزایش مصرف دان می‌شود. نصب سنسورهای اکسیژن و دمپرهای تعویض هوا می‌تواند در هر ۲بخش صرفه‌جویی قابل‌توجهی ایجاد کند.



بهره‌وری گاز محدود کرده‌اند.

همچنین، سهم بالای یارانه‌ای انرژی در ایران باعث شده است گاز با نرخ بسیار پایین‌تری نسبت به استاندارد جهانی عرضه شود. این سیاست باعث رشد مصرف بی‌رویه، کاهش انگیزه برای بهینه‌سازی مصرف و افزایش فشار بر منابع تولید شده است. در بلندمدت، ادامه این روند می‌تواند به عدم‌تعادل بین تولید و مصرف گاز منجر شود و کشور را حتی باوجود ذخایر عظیم، با کمبود انرژی مواجه کند. کمبود انرژی و اعمال محدودیت‌های گازی در حالی رخ می‌دهد که ایران به‌عنوان دومین دارنده، سومین تولیدکننده و چهارمین مصرف‌کننده گاز در جهان دارای ۳۲ تریلیون مترمکعب ذخیره گازی است. از سوی دیگر، با شروع پاییز نگرانی صنایع از آغاز اعمال محدودیت‌های گازی نیز شروع شده و پرونده این شماره ۱۳۳۳ نیز به همین موضوع اختصاص دارد.

در سال به ۴.۷میلیون بشکه در روز افزایش یابد، البته از عوامل کلیدی در این امر باید به چگونگی رفع تحریم‌ها، روند تغییرات در نرخ نفت و اصلاح قراردادهای نفتی اشاره کرد. در این سناریو، خالص صادرات نفت خام و سایر فرآورده‌های مایع ایران نیز تا سال ۲۰۲۷ در حدود ۲.۹میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است. باتوجه به اهمیت گاز در بخش انرژی ایران، تولید گاز طبیعی نیز با رشد متوسط سالانه ۲درصدی تا سال ۲۰۲۷ به ۲۴۸ میلیارد مترمکعب افزایش خواهد یافت. در این میان، ظرفیت صادرات گاز طبیعی نیز حدود ۱۸میلیارد مترمکعب تا سال ۲۰۲۷ پیش‌بینی شده است. اما آنچه بسیار حائزاهمیت خواهد بود، استراتژی‌های آینده صادرات نفت خام و حضور موثر ایران در بازارهای جهانی نفت خام خواهد بود که باتوجه به پیش‌بینی افزایش قابل‌توجه تولید سایر رقبا در بازار نفت خام در منطقه خاورمیانه و شمال افریقا، حفظ سهم موجود ایران از این بازار از اهمیت استراتژیک برخوردار است. در مقابل به‌دلیل افزایش تقاضای این منطقه به گاز طبیعی و استراتژی اتحادیه اروپا برای استفاده بیشتر از سوخت‌های پاک، استراتژی ایران در حوزه اروپا باید بر دستیابی به سهم هرچه بیشتر از بازار گاز و حفظ سهم کنونی از بازار نفت متمرکز شود. اما در حوزه آسیا باتوجه به افزایش فرآینده تقاضای نفت خام، باید استراتژی ایران به‌عنوان چهارمین تولیدکننده نفت خام جهان، باید دستیابی به سهم حداکثری در بازارهای نوظهور شرق و جنوب‌شرق آسیا باشد و هرگونه افزایش نفت در دسترس برای صادرات ناشی از افزایش تولید به‌سمت این بازارها هدف‌گیری می‌شود. این در شرایطی است که در حال حاضر ما در رتبه چهارم مصرف گاز جهان قرار داریم و باتوجه به اینکه متوسط تولید ناخالص داخلی جهان ۲.۲برابر ایران است، به این نتیجه می‌رسیم که شدت مصرف انرژی ایران ۴.۴ برابر جهان است. یعنی چنانچه دیگر کشورها برای تولید کالا یا ارائه خدمتی ۱۰ واحد انرژی مصرف کنند، ما برای تولید همان کالا یا ارائه همان خدمت ۴۴واحد انرژی مصرف می‌کنیم. با این وضع ایران با پرداخت ۱۲۷میلیارد دلار یارانه انرژی در سال و پس از روسیه و جلوتر از چین و عربستان‌سعودی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است و در کلام پایانی اینکه، ایران دارای ذخایر ویژه و عمده‌ای از منابع به‌ویژه نفت و گاز است و از جمله نقاط قوت بخش انرژی ایران را می‌توان به مواردی چون دسترسی ایران به ذخایر عظیم اثبات‌شده نفت و گاز، موقعیت جغرافیایی استراتژیک بسیار مناسب ایران و وجود تنوع در فرآورده‌های نفتی، اشاره کرد. همچنین مواردی چون وجود اثرات تحریم‌های بین‌المللی بر صادرات و سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز، عدم‌توجه به تولید صیانتی از مخازن نفتی و نبود چشم‌انداز مناسب برای برنامه‌ریزی در این حوزه از نقاط ضعف قابل‌ذکر است. فرصت‌های پیش‌روی ایران در این صنعت نیز عبارت از ظرفیت قابل‌توجه در ژئوپلتیکی آن در منطقه و ظرفیت‌های صادرات نفت، گاز و فرآورده‌های پالایشگاهی از فرصت‌های جغرافیایی و استراتژیک مناسب برخوردار است. از همین‌رو انتظار می‌رود گسترش استفاده از تکنیک‌های بهبود و ارتقایافته و بازیافت نفت و در صورت رفع موانع بین‌المللی بتواند به نحو قابل‌توجهی تولید انواع انرژی را افزایش دهد. براساس گزارش‌های اشاره‌شده، برآورد تولید نفت ایران از سال ۲۰۲۵ تا سال ۲۰۲۷ با میانگین رشد ۱.۱ درصدی

۵۰ درصدی تحویل گاز مواجه شدند؛ مسئله‌ای که مستقیماً بر روند تولید، اشتغال و صادرات اثر گذاشت. براساس گزارش وزارت صمت، آسیب‌پذیری زنجیره تولید به‌حدی بود که در برخی ماه‌ها، ظرفیت تولید فولاد کشور به فک چندساله رسید.

برای پیشگیری از تکرار این وضعیت، دولت در امسال برنامه‌هایی شامل افزایش ذخیره سوخت مایع نیروگاه‌ها، بهینه‌سازی مصرف خانگی، تنوع‌بخشی به سوخت جایگزین در صنایع و نیز تکمیل طرح‌های فاز ۱۱ و توسعه میادین پارس جنوبی را در دستور قرار داده است.

باوجود این اقدامات، کارشناسان هشدار می‌دهند که تا زمانی که سرمایه‌گذاری جدی در توسعه میادین گازی و نوسازی زیرساخت انتقال انجام نشود، پدیده ناترازی گاز تاوam یافته و هر زمستان تکرار محدودیت برای صنایع محتمل خواهد بود.

مدیر انرژی و کربن شرکت ملی گاز به صنعت آجر نیز اشاره کرد و ادامه داد: سالانه ۶۵ میلیون تن آجر در کشور تولید می‌شود که ۷۰ درصد آن به روش سنتنی و با مصرف ۴هزاره گاز پخته می‌شود، فرآیندی که موجب سوختن آجرهای پایین کوره و نیم‌پز شدن آجرهای بالایی است.

وی بااشاره به اختلاف چشمگیر نرخ گاز در بخش‌های مختلف را یادآور شد: هر مترمکعب گاز در بورس انرژی ۱۷ هزار و ۵۰۰ تومان قیمت‌گذاری می‌شود؛ در حالی که نرخ تحویل به منازل ۲۰۰ تومان، به صنایع ۸ تا ۹ هزار تومان و به پتروشیمی ۵۰۰ تومان است.

با مقایسه این وضعیت با بخش کشاورزی، رجبی گفت: پیش‌تر از صادرات «آب مجازی» از طریق محصولات پرآبربری مانند هندوانه صحبت می‌شد، اما اکنون شاهد صادرات «گاز مجازی» از طریق محصولات گلخانه‌ای هستیم. وی خاطرنشان کرد: از سال گذشته تاکنون به ارزش ۱۰هزار میلیارد تومان گواهی صرفه‌جویی انرژی صادر شده که ناشی از اختلاف نرخ گاز در بخش‌های مختلف است. رجبی بی‌مدیریتی و عدم‌رعایت الگوهای مصرف بهینه نه تحریم‌ها را، عامل اصلی این مشکلات دانست.